ÎNCĂLCAREA LEGISLAȚIEI ELECTORALE DE CĂTRE MEMBRII ORGANULUI ELECTORAL

Igor SOROCEANU, masterand,
ORCID iD: https://orcid.org/0000-0002-8719-0454.
Universitatea de Stat din Moldova, str. Alexei Mateevici 60, Chișinău, Republica Moldova
soroceanuuuigor@gmail.com

Adnotare. Înainte ca în Republica Moldova să se fi înregistrat o evoluție în domeniul electoral, a fost necesar de o serie de reforme modernizatoare, care au drept scop în prim-plan exprimarea voinței poporului în cadrul alegerilor pentru Parlament, pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, pentru autoritățile administrației publice locale, a alegerilor regionale, precum și punerea bazelor unui stat de drept. Un rol primordial în sistemul electoral îl au organele electorale, care au menirea de a asigura desfășurarea unor alegeri libere și corecte, fără a fi strecurate constrângeri asupra alegătorilor.

Cuvinte-cheie: contestație, subiect de drept, reglementări juridice, organe electorale, măsuri preventive, încrederea publică, răspunderea juridică, etc.

Abstract. Before there was an evolution in the electoral field in the Republic of Moldova, a series of modernizing reforms were necessary, which primarily aim to express the will of the people in the elections for the Parliament, for the position of President of the Republic of Moldova, for local public administration authorities, regional elections, as well as laying the foundations of a rule of law. Electoral bodies have a primary role in the electoral system, which are meant to ensure the conduct of free and fair elections, without coercion being imposed on the voters.

Keywords: appeal, legal subject, legal regulations, electoral bodies, preventive measures, public trust, legal liability, etc.

Introducere. Organele electorale răspund de implementarea legislației electorale , organizarea și desfășurarea procesului de votare, anunțarea rezultatelor finale. Așadar, este cert faptul că dacă ar surveni careva încălcări din partea membrilor organelor electorale în procesul desfășurării alegerilor, ar însemna urmări grave asupra integrității alegerilor și a încrederii societății statului în sistemul democratic. Totodată, ca rezultat al încălcării apar sancțiunile, care au un rol decisiv în tot acest proces. Deci, în dependență de gravitatea încălcărilor atestate, se aplică fără îndoială sancțiunea asupra celui ce a săvârșit fapta dată. În acest context, urmează să dezvoltăm tema dată, pornind de la cele mai mici nuanțe, dar care au importanță considerabilă pentru un stat democratic și liber pentru întreaga societate.

Gradul de investigare a problemei la momentul actual, scopul cercetării. La momentul actual, importanța și scopul de elaborare a prezentului demers științific, apare din intenția autorului de a releva în prim-plan unele aspecte teoretico-practice privind încălcarea legislației electorale de către membrii organului electoral. Totodată este şi necesitatea stringentă de efectuare a unei analize ample referitor la esenţa subiectului cercetării.

Materiale utilizate și metode aplicate. În procesul elaborării articolului științific ne-am ghidat de mai multe și diverse metode de cercetare științifică care au făcut posibilă investigarea corespunzătoare a subiectului titulativ, dintre care putem enumera: metoda analizei, metoda sintezei, metoda deducției, metoda sistemică, metoda istorică, precum și metoda comparativă.

Baza teoretico-juridică a demersului științific cuprinde materialul definitoriu precum ar fi literatura de specialitate internațională, legislația națională și internațională, precum și unele surse deschise din mediul online – care direct sau indirect, abordează esența și conținutul subiectului supus cercetării.

Rezultatele obţinute în baza analizelor ştiinţifice efectuate. Începând cu anul 1989, prin Hotărârea Sovietului Suprem al R.S.S. Moldoveneşti nr.3625- XI, s-a creat Comisia Electorală Centrală care avea drept scop principal alegerea deputaţilor poporului. Comisia era formată din 21 de membri, cu un mandat de 5 ani, numiţi la propunerea sovietelor raionale şi orăşeneşti de deputaţi ai

poporului, precum şi a organelor republicane ale organizaţiilor obşteşti. Vladimir Chictenco care a activat în perioada anilor 1989-1993, a fost ales președinte al Comisiei. Apoi, din 1994 , Comisia Electorală Centrală avea în componență 7 judecători și 17 reprezentați ai partidelor, organizaţiilor social-politice şi blocurilor electorale participante în alegeri. Astfel, președinte a devenit Nicolae Timofti, ales din rândul judecătorilor, iar în termen de 3 zile Comisia își alegea dintre membrii săi vicepreşedintele şi secretarul. Aceeași comisie a supravegheat alegerile din 16 aprilie 1995.

Comisia Electorală Centrală, era formată din șapte judecători ai Curții Supreme și patru reprezentanți ai Procuraturii Republicii Moldova. Vasile Pascari a fost ales președinte al comisiei de către Curtea Supremă. Atribuţiile Comisiei Electorale Centrale expirau odată cu depunerea jurământului de către candidatul ales în funcţia de Preşedinte al Republicii Moldova. În caz de necesitate, termenul atribuţiilor Comisiei Electorale Centrale putea fi prelungit prin hotărâre a Parlamentului. Codul electoral, adoptat la 21 noiembrie 1997, a reunit toate actele legislative referitoare la alegerile prezidenţiale, parlamentare şi locale, fiind unificate procedurile electorale. În baza Codului electoral, a fost înfiinţată Comisia Electorală Centrală ca organ de stat cu statut permanent, pentru organizarea şi desfăşurarea alegerilor. Instituirea Comisiei a fost dictată de necesitatea unei structuri competente şi specializate în domeniul alegerilor. Ca urmare a adoptării Codului electoral, au fost de asemenea mai multe modificări în legătură cu aceasta, pentru a oferi acestuia un cadru referitor normelor cu caracter internațional, care modernizează procedura electorală. Componenţa nominală a Comisiei Electorale Centrale permanente a fost confirmată prin Hotărârea Parlamentului nr.1405 din 16 decembrie 1997. Imediat după aceasta, noua componenţă a elaborat Regulamentul CEC, în baza căruia îşi desfăşoară activitatea, precum şi alte regulamente, instrucţiuni, modele de documente electorale în vederea bunei organizări şi desfăşurări a alegerilor. Respectiv, din cele expuse mai sus, putem deduce faptul că procesul electoral a avut nevoie de un timp destul de îndelungat pentru a aproba o legislație potrivită sistemului Republicii Moldova.

Cu toate că, în Republica Moldova există organe specializate, care asigură îndeplinirea de către membrii organelor electorale a unei activități cu bună-credință, există și unele cazuri în care apar anumite încălcări, care pun în pericol legalitatea. Spre exemplu, aceste încălcări pot apărea ca urmare a:

- *lipsei de integritate*, unii membri ai organelor electorale pot fi predispuși la mită, favoritism sau alte forme de corupție. Ei pot fi tentați să încalce legea pentru a favoriza anumiți candidați sau partide politice în schimbul unor beneficii personale, ceea ce reprezintă o problemă majoră în zilele noastre;
- *lipsa de cunoștințe*, uneori membrii organelor electorale pot încălca legea din cauza lipsei de cunoștințe sau a neînțelegerii legislației electorale. Este important ca aceștia să primească o instruire adecvată și să fie la curent cu toate modificările aduse legii, pentru a fi evitate astfel de situații;
- *presiunea politică*, membrii organelor electorale pot fi supuși presiunii din partea superiorilor lor sau a altor actori politici pentru a favoriza anumiți candidați sau partide. Această presiune poate fi exercitată prin diverse mijloace, cum ar fi amenințarea cu concedierea sau transferul, promisiuni de promovare sau recompense financiare, dar trebuie de luat în calcul și faptul că în acest mod ei pun în pericol viitorul statului;
- *impunitatea*, membrii organelor electorale care încalcă legea pot scăpa adesea nepedepsiți. Lipsa unei responsabilități clare și a unor sancțiuni adecvate poate încuraja membrii organelor electorale să încalce legea cu impunitate, iar aceasta reprezintă pentru ei un stimul excelent , care nu-i opresc în a încălca legislația electorală.

Totuși, este clar faptul că aceste sunt doar unele din motive, care îi încurajează spre încălcarea legislației și desigur, nu întotdeauna cele menționate mai sus sunt cauza acesteia, există și alte metode prin care se încearcă să se încalce. Important rămâne faptul că, dacă o persoană a fost numită sau aleasă într-o funcție ce reprezintă în o oarecare măsură fața unui stat, este necesar ca aceasta să-și îndeplinească atribuțiile în conformitate cu Constituția și respectiv și cu legislația în vigoare, deoarece responsabilitatea este una majoră, reiese că și răspunderea în caz de neconformare va fi pe măsura acțiunii sau reacțiunii care a fost săvârșită.

Sancțiunile survenite în cazul nerespectării legislației electorale și procedura de aplicare a

acestora. Codul electoral al Republicii Moldova prevede și o serie de sancțiuni pentru membrii organelor electorale în cazul nerespectării legislației electorale și anume:

- *sancțiuni disciplinare*, membrii organelor electorale pot fi avertizați, transferați în alte funcții sau chiar demiși din funcție pentru încălcări grave ale legislației electorale. Acest tip de sancțiune se aplică în cazurile mai puțin grave, dar acest fapt nu trebuie să încurajeze membrii organelor electorale să încerce să comită încălcarea
- *sancțiuni administrative*, membrii organelor electorale pot fi amendați pentru anumite încălcări, cum ar fi neîndeplinirea atribuțiilor sau nerespectarea termenelor legale. Sancțiunile administrative conlucrează cu Codul administrativ, fiind baza legală care reglementează normele de drept;
- *răspundere penală*, membrii organelor electorale pot fi trași la răspundere penală pentru încălcări grave ale legislației electorale, cum ar fi frauda electorală sau falsificarea documentelor electorale. Totuși, indiferent de răspunderea penală, deseori membrii organelor electorale încearcă să se eschiveze de la aceasta, iar ca urmare, aceasta ar putea trage consecințe mult mai grave.

Procedura de aplicare a sancțiunilor. Orice persoană care constată o încălcare a legislației electorale de către un membru al unui organ electoral poate depune o sesizare la organul electoral superior sau la Procuratură, pentru a combate încă vreo încălcare similară.

Organul competent va investiga sesizarea și va lua o decizie legală, transparentă și liber exprimată cu privire la aplicarea sancțiunilor.

Membrii organelor electorale pot contesta decizia de aplicare a sancțiunilor la instanța de judecată, în cazul în care ei consideră că decizia nu a fost luată potrivit tuturor normelor legale.

Concluzie. Ca urmare a celor relatate la tema dată, am ajuns la concluzia că pentru ca alegerile să decurgă într-o formă democratică, organele specializate în acest domeniu trebuie să depună un efort mult mai mare pentru încurajarea membrilor organelor electorale, care nu i-ar duce cu gândul la încălcarea legislației, deoarece contrariul acesteia, poate submina încrederea publică în sistem și poate duce la consecințe grave. Prin implementarea unor măsuri preventive și prin consolidarea răspunderii, se poate contribui la prevenirea încălcărilor și la menținerea unor alegeri libere și corecte. Totodată, este de o importanță impunătoare faptul ca și sancțiunile ce apar în cazul nerespectării legislației să aibă o forță mult mai constrânsă, pentru a putea descuraja persoanele ce activează în astfel de funcții să mai comită careva încălcări. Deci, Codul electoral, precum și alte coduri, legi, încearcă să stopeze încălcările de orice fel, dar după cum am menționat, pentru asta, este nevoie de o muncă asiduă.

Referințe bibliografice:

1. Codul electoral al Republicii Moldova nr.325 din 08.12.2022 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.426-427 din 23.12.2022, în vigoare conform ultimelor modificări și ajustări din 25.01.2024 (Legea nr.1 din 18.01.2024);

2. Regulamentul cu privire la activitatea Comisiei Electorale Centrale, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.137 din 14 februarie 2006, modificat şi completat prin hotărârile CEC: nr.386 din 12 decembrie 2006; nr.503 din 18 aprilie 2007; nr.1627 din 8 aprilie 2008; nr.1933 din 28 octombrie 2008; nr.3376 din 27 iulie 2010; nr. 24 din 5 aprilie 2011;

3. Organele electorale. Poate fi accesat la următorul link: https://www.voteaza.md/organele-electorale/, vizualizat la 23.07.2024;

4. Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova. Poate fi accesat la următorul link: https://a.cec.md/ro, vizualizat la 12.08.2024;

5. Portalul Parlamentului Republicii Moldova. Poate fi accesat la următorul link: https://www.parlament.md/CadrulLegal/Codulelectoral/tabid/153/language/en- US/Default.aspx, vizualizat la 28.08.2024.